

Informacija o valorizacija voda hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero, sa predlogom zaključaka

Ministarstvu kapitalnih investicija dostavljen je Predlog Elektroprivrede Crne Gore, br. 10-00-11283 od 14. marta 2022.godine, za valorizaciju voda hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero.

Imajući u vidu da je predmetnim Predlogom navedeno da je energetska sistem Crne Gore strateška grana razvoja Crne Gore, kao i da je hidropotencijal prepoznat kao jedan od ključnih obnovljivih izvora energije, Odbor direktora Elektroprivrede Crne Gore ukazuje na potrebu da se poslije 57 godina višenamjenskog korišćenja voda međugranične rijeke Trebišnjice od strane BiH, Republike Srpske i Hrvatske utvrde prava Crne Gore i da ukoliko ta prava postoje, da se ista adekvatno zaštite i valorizuju. Rješavanje pravične raspodjele hidroenergetskog potencijala Hidrosistema „Trebišnjica“ je veoma važno pitanje za Crnu Goru. Crna Gora posjeduje hidroenergetski potencijal u HES „Trebišnjica“ koje u cjelosti koriste druge države (istovremeno ostvaruje deficit električne energije). Vodni resursi, a time i hidroenergetski potencijal predstavljaju dio nacionalnog, prirodnog bogatstva jedne države. Saradnja susjednih država se u najboljem vidu odražava i kroz suverenitet nad zajedničkim vodnim resursima. Crna Gora se sa svojim dosadašnjim postupanjem, u odnosu na hidroenergetske potencijale hidrosistema „Trebišnjica“, već 48 godina faktički odriče dijela svog suvereniteta. Hidropotencijal hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero, odnosno dijela koji pripada Crnoj Gori potrebno je rješavati na međudržavnom nivou, pa je u vezi sa tim neophodno utvrditi strategiju i dinamiku rada kako bi na efikasan način doprinijeli energetskim benefitima za Crnu Goru.

Projekat korišćenja hidroenergetskog potencijala sliva rijeke Trebišnjice – Bilećko jezero je projekat od ogromnog značaja za energetska, vodoprivredni i u opšte ekonomski razvoj Crne Gore.

Crna Gora nesumnjivo polaže pravo na korišćenje voda Bilećkog jezera, po svim domaćim i međunarodnim propisima i zakonima koji uređuju ovu materiju.

Sistem hidroelektrana na Trebišnjici kao vrlo ozbiljan jugoslovenski projekat počeo je da se realizuje 1952 god. Njegova izgradnja još uvijek nije završena, ali po dosadašnjem stepenu izgrađenosti predstavljao je pravi dragulj u bivšoj jugoslovenskoj elektroprivredi.

Evidentno je i neosporno da Crna Gora ima značajan udio u hidroenergetskom potencijalu hidrosistema HS „Trebišnjica“, ali da ga nije koristila 45 godina, i da je krajnje vrijeme da Crna Gora valorizuje ovaj svoj potencijal jer bi sa tim ostvarila evidentan energetska, vodoprivredni i opšti ekonomski razvoj, a sve u skladu sa legislativom EU, odnosno EU Okvirnom Direktivom o vodama i Konvencijom o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera (Helsinška Konvencija).

Napominjemo da je Prostornim planom CG i Strategijom razvoja energetike do 2025 godine, predviđen projekat valorizovanja hidroenergetskog potencijala Bilećkog jezera (HS „Trebišnjica“) izgradnjom hidroenergetskog postrojenja HE „Boka“, sa mašinskom zgradom u blizini Risna.

O kolikom se hidoenergetskom i vodoprivrednom potencijalu Crne Gore , u ukupnom potencijalu Bilećkog jezera, radi govore sledeći podaci:

- Procjenjuje se da je površina sliva Bilećkog jezera koja pripada Crnoj Gori oko 40 %. Zapremina akumulacije koja pripada Crnoj Gori je **24 %** od ukupne Bilećke akumulacije. Ovaj podatak je rezultat **Subsektorske Studije (2005 god.)**, koju su za potrebe Vlade Crne Gore uradili eksperti Vlade i Univerziteta Crne Gore, a gdje je kriterijum „veličine zapreminskog udjela ukupnog vodnog potencijala sa teritorije Crne Gore“ korektno primjenjen.
- **Vodoprivredna osnova Crne Gore**, daje podatak o veličini slivnog područja Crne Gore prema Trebišnjici od **541 km²**, na kojem padne 936 hm³/god. vode, a sa kojeg u Hidrosistem Trebišnjice otiče **755 hm³/god. vode**, tj. računa se sa dotokom sa crnogorske teritorije u iznosu od **24 m³/s**.

Imajući u vidu veliki značaj rješavanja ove situacije Ministarstvo kapitalnih investicija predlaže da se formira ekspertski tim , kao i da se pokrene postupak za utvrđivanje prava Crne Gore u valorizaciji voda hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero i hidropotencijalu rijeke Trebešnjice.

Shodno navedenom Ministarstvo kapitalnih investicija predlaže da u sastavu ekspertskeg tima za praćenje realizacije budu članovi iz reda visokorukovodnog i ekspertske rukovodnog kadra Ministarstva kapitalnih investicija sa zadatkom preduzimanja neophodnih aktivnosti u cilju valorizacije voda hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero. Pomenuti tim je neophodno formirati kako bi se strateški značajno pitanje valorizacije voda sa aspekta razvoja energetskog potencijala riješilo na najefikasniji i najefektivniji mogući način, a u cilju ekonomskih benefita i zaštite držanih interesa.

Ministarstvo kapitalnih investicija predlaže da u sastavu ekspertskeg tima budu sledeći članovi:

1. Marko Perunović, državni sekretar;
2. Vladimir Durutović, direktor Direktorata za energetiku i energetske efikasnost;
3. Milena Žižić, sekretarka;
4. Maja Pavićević, načelnica Direkcije za razvoj i reformu energetike;
5. Tamara Gačević, šefica kabineta.

Ministarstvo kapitalnih investicija smatra da će osnivanje ekspertskeg tima od navedenih članova doprinijeti značajnim ekonomskim i energetskim benefitima u cilju rješavanja valorizacije voda hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero.